

1. Pommitus

OLI SUNNUNTAI ja Petrin syntymäpäivä. Tänään hän täytti 10 vuotta ja tunsu itsensä melkein aikuiseksi. Äiti oli tehnyt hyvää ruokaa, vaikka ruokatarvikkeista olikin pula; elettiin nimittäin sota-aikaa. Mutta äiti osasi keksiä yksinkertaisistakin aineista herkullisia ruokia. Isä oli ostanut Petrille syntymäpäivälahjaksi polkupyörän. Se ei ollut uusi, mutta se oli hänen ikiomansa, ja hän oli suorastaan ylpeä siitä. Isän pyörällä Petri oli opetellut ajamaan ensin tangon välistä, ja nyt hänen jalkansa olivat kasva-
neet jo niin pitkiksi, että ne ylettyivät tangon yli. Hän ajeli kuin miehet konsanaan.

Aterian jälkeen perhe lähti puistoon. Petri polki pyörällään ympäri puistoa ja kyyditsi pikku Annaa, joka istui pyörän tarakalla jalat sojossa, etteivät osuisi pyörän pinnoihin. Kätet hän piti lujasti kiedottuina veljen ympäri. Aikansa huristeltuaan lapset liittyivät isän ja äidin seuraan. Nämä olivat asettuneet penkille, jonka vieressä kasvoi kukkiva tuomi. Sen tuoksu täytti koko puiston. Äiti oli pakannut mukaan eväskorin, ja koska kahvia ei ollut saatavilla, aikuiset joivat korviketta. Se oli säilynyt lämpimänä lasipullossa villasukan sisällä. Lapsille oli mummilan puolukkamehua, tosihyvää ruisjauhoista tehdyn makean kakun kanssa. Myös vehnäjauhoja oli vaikea saada, mutta ruisjauhois-
takin voi leipoa jopa piparkakkuja.

Monia perheitä oli tullut viettämään sunnuntaipäivää puis-

toon. Aikuiset juttelivat keskenään, ja pojat, joilla ei ollut omaa pyörää, pyysivät saada lainata Petrin pyörää. Vaikka Petriä vähän harmittikin lainaaminen, hän kuitenkin suostui kavereiden pyyntöihin, ja kaikilla oli hauskaa.

Iltapäivä oli pitkällä, kun he tulivat kotiin. Sinne päästyä isä aukaisi heti radion, ja yhdessä äidin kanssa he työnsivät korvansa lähelle radiota, josta oli akku melkein lopussa. Vanhemmat puhuivat vakavaan sävyyn hiljaa keskenään. Mutta Petriä se ei suuresti huolettanut. Hänellä oli oma pyörä, ja kesäloma koulusta oli alkanut. Huomenna hän voisi pyöräillä koko päivän!

Aamulla äiti herätti Petrin ja pyysi, että hän olisi kotona pikusiskon kanssa, koska naapurin Ritva, joka tavallisesti huolehti Annasta, oli sairaana. – Meidän on pakko mennä töihin, vaikka niin mielelläni jäisin kotiin, selitti äiti. Isä oli sodassa haavoittunut jalkaan ja teki nyt siviilipalveluksena töitä tehtaassa, missä valmistettiin vaatteita armeijalle. Äiti oli työssä samassa tehtaassa. Niin äiti kuin isä vannottivat Petriä, että hänen täytyi ehdottomasti pysyä kotona Annan luona, ja jos he kuulisivat sireenin äänen heidän olisi heti juostava toisten mukana pommisuojaan, sillä sireeni merkitsi hälytystä, ja sota oli tullut lähemmäksi. Tuskin sentään vielä näille seuduille asti, mutta kuitenkin varmuuden vuoksi piti olla aina varuillaan. – Voi kun voisinkin jäädä kotiin, valitti äiti taas.

Petriä harmitti. Hän olisi halunnut mennä näyttämään pyöräänsä kavereilleen, mutta päivä hupenisi siskon vahtimiseen, eikä hän täällä näkynyt vielä edes mitään sota. – Lupaan, lupaan, mutisi Petri happamana. Isä meni jo ulos, mutta äiti tuli uudesta lasten luo. Hän vaikutti huolestuneelta, ja hän pyyhki salaa kyyneleitä silmistään. Hän halasi Petriä ja Annaa rukoillen hiljaa Kaikkivaltiaasta suojelemaan lapsiaan. Isä ei uskonut Jumalaan, hän piti sellaista turhana utopiana. Äiti ja isä vilkuttivat vielä ulkona hypätessään pyörän selkään ennenkuin lähtivät polkemaan kohti tehdasta.

Petri leikki tinasotilaillaan ja Anna räsynukella, jonka mummo oli tehnyt hänelle joululahjaksi. Nukella oli paksut keltaisesta

villalangasta punotut palmikot ja suuret siniset silmät. Nuken nimi oli Helena. Annan mielestä se oli kaunis, ja se oli hänelle hyvin rakas.

He söivät äidin valmiiksi laittamaa ruokaa, ja aamupäivä kuuluikin mukavasti. Mutta sitten Petriä alkoi vaivata ulkona odotettava polkupyörä, ja pikkuhiljaa kiusaus kasvoi niin suureksi, että Petri ehdotti Annalle: – Mennäänkö vähäksi aikaa ulos? Voisimme ajella pienen lenkin pyörällä. Ensin Anna muistutti Petriä, että äiti ja isä olivat käskeneet heidän pysyä kotona, mutta pian ajatus pyörän kyydistä vei voiton.

Ulkona kaikki vaikutti ihan tavalliselta. Ihmiset kävelivät tai pyöräilivät rauhallisen näköisinä. Ei näyttänyt yhtään siltä, että sota mitenkään uhkaisi. Paitsi että useita armeijan autoja ajeli nyt kaduilla.

– Käyn näyttämässä pyörää Hakolan Jussille, ehdimme kyllä varmasti kotiin, jos nyt sattuu tulemaan hälytys, puheli Petri Annalle. Jussin koti oli toisen korttelin päässä ja samanlainen kuin heidänkin kotinsa, tehtaan työläisille rakennettu harmaanvalkoinen kaksikerroksinen puutalo, jonka piharakennuksessa sijaitsi sauna, pyykkitupa ja ulkovessa eli puusee.

Heidän tullessaan Jussin kotipihaan Jussin äidin pyylevä olemus ilmestyi pyykkituvan ovelle, mistä pöllähti lämmin höyry ja pyykkisaippuan tuoksu. Hän kuivasi otsaa ja käsiä esiliinan helmaan ja ilmoitti: – Jussi ei ole kotona, hän on mennyt tätinsä luomaalle. – Tietysti! ajatteli Petri. Nyt kun hän vihdoinkin oli saanut oman pyörän, olisi ollut kiva lähteä ajelemaan Jussin kanssa, heti kun äiti tulisi töistä kotiin. – No ajellaan kuitenkin vielä vähän, hän ehdotti Annalle.

Petri polki ensin pienen matkan, sitten vähän pidemmän, ja oli pian pyöräilyn huumassa unohtanut lupauksensa olla menemättä ulos. Nyt he olivat tulleet aivan kaupungin laitaan, missä oli pelto ja pellolla lehmä. Anna huusi innoissaan: – Mennään lehmien luo, mennään lehmien luo! Petri jätti pyörän tien sivuun, ja he kävelivät niityn reunaan. Lehmät katselivat heitä uteliaina. Aurinko paistoi lämpimästi, ja Petri istui kuumissaan ojan

penkalle. Anna juoksi aidalle ruohotupsu kädessään. – Täällä sinulle hyvää ruokaa! Hän työnsi ruohotupon aidan välistä ja silitti lehmän turpaa. Lehmä nuolaisi häntä karkealla kielellään, ja hän nauroi ihastuksissaan. Useampia lehmiä alkoi kertyä aidan viereen. Pieni ruskeanvalkoinen kaunis vasikka työnsi päänsä aidan raosta, ja Anna silitti sen somaa ruskeaa päätä. – Petri, saanhan mennä hakaan vasikan luo, se on ihana! – Et saa, meidän on lähdettävä kotiin. Voi olla, että äiti ja isä tulevat töistä aikaisemmin, ja meidän on ehdittävä ensin. Alahan joutua. Tullaan jonain päivänä tänne uudestaan, kiirehti Petri, mutta suostui kuitenkin Annan pyydessä. Hän katseli Annan juoksua haassa lehmävasikka kintereillään. Jotkut lehmätkin seurasivat vasikan ja ihmislapsen leikkiä, toiset taas jo mielenkiintonsa menettäneinä siirtyivät rauhassa takaisin märehtimään ruohoa.

Petri oikaisi pitkäksen ojan pientareelle. Tuore ruoho tuoksui kesälle, valkoiset suuret pumpulipilvet purjehtivat taivaalla, oli ihanaa, että kesä oli tullut ja että oli loma. Petri suunnitteli, mitä kaikkea hän lomalla tekisi. Mummilaan he Annan kanssa saisivat lähteä viikon päästä. Äiti ja isä lähtisivät sinne myös viikonlopuksi, ja siellä vietettäisiin Annan viisivuotissyntymäpäivät. Linja-autossa korrpytteleminen olisi mukavaa, vaikka matka tuntuikin aina loputtoman pitkältä. Miten mahtavaa olisi taas päästä ukin kanssa kalalle! Hän tunsi jo melkein nenässään savusaunan sauhut ja ihollaan viieleän järviveden, johon voisi pulahtaa löylyjen jälkeen.

Haaveillessaan Petri oli unohtanut ajan kulun. Anna oli tullut lehmien luota ja valitti nälkää. Petri säikähti ja hyppäsi pystyyn. – Nyt meidän on päästävä kiireesti kotiin! He lähtivät puolijuoksua tielle päin.

Samalla jostakin kaukaa alkoi kuulua ensin hiljaa, sitten kovemmin ja kovemmin sireenien ääni, kunnes voimakas ulvonta täytti koko ilman. Petrin sydän jyskytti. – Se on hälytys, NYT SE ON SE HÄLYTYS! Kauhulla hän totesi, etteivät he enää voisi yrittää lähteä pommisuojaan. Lehmät juoksivat paniikissa ympäri hakaa, ja Anna huusi kauhusta. Pian sireenien ulvontaan

sekottui raskas lentokoneiden jyrinä. Silloin Petri nykäisi Annan syvään kuivaan ojaan ja peitti hänen korvansa käsillään. Pommiräjähti jossain lähetyvillä, ja Anna alkoi vapista. Pommikoneiden laivue lensi kaupungin suunnalta heidän ylitseen suurella metelillä kylväen maahan tuhoa hirveiden räjähdyksien saattelmana.

Vasta illansuussa he uskalsivat nousta ojasta. Oli alkanut sataa, ja heidän vaatteensa olivat märät ja kuraiset. Petri lähti pyöränsä kohti vapisten. Hysterisesti itkevä Anna roikkui hänen kädessään. Juuri kun Petri oli ottamassa pyörää, heidän kohdalleen ajoi kuorma-auto kovalla vauhdilla. Lapset nähtyään kuljettaja teki äkkijarrutuksen ja ohjasi auton sivuun osuen Petrin pyörään. Kuului räsähdys, kun pyörä särkyi. Auto pysähtyi, ja tielle hyppäsi nuori sotilas, joka huusi: – Pian lapset kyytiin! Hän nosti molemmat lapset hyttiin ja kaasutti lujaa pois päin kaupungista. Petrin pyörä, rakas, arvokas syntymäpäivälahja jäi tienlaintaan vääristyneenä myttynä, mutta matkalla siitä ei puhuttu. Tärkeää kuljettajalle oli vain viedä lapset turvaan vaaralliselta alueelta.

Sotilas kysyi heidän nimiään, osoitetaan ja vanhempien työpaikkaa. Petrin piti myös kirjoittaa sotilaan antamaan paperiin samat asiat keikkuvassa autossa. Petri kirjoitti silmät kyynelissä, järkyttyneenä, likaiset kädet vapisten näkemättä kunnolla kirjoitustaan ja pyysi, että heidät vietäisiin heti kotiin, sillä isä ja äiti olivat varmasti kauhean huolissaan. Sotilas keskittyi ajamiseen hiljaisena ja jännittyneenä ja sanoi vain, että heidät viedään nyt turvaan. Auto suuntasi kauas maaseudulle, koululle, missä oli paljon muitakin turvaan tuotuja.

Heidän tullessaan osoitettuun luokkahuoneeseen Anna näki naisen, joka oli selin häneen ja kumartuneena lohduttamaan pientä poikaa. Naisella oli sininen villatakki ja vaalea tukka. – Äiti, äiti! huudahti Anna iloissaan ja juoksi naisen luo. Tämä kääntyi. Anna katsoi hetken pettyneenä ja hämmentyneenä outoa naista, jolla oli äidin vaatteet ja tukka mutta vieraat kasvot, purskahtaen sitten katkeraan itkuun.

Miten huolissaan isä ja äiti mahtoivatkaan olla, kun eivät tienneet, mihin heidän lapsensa olivat joutuneet! Miksi hän ei totellut ja jäänyt kotiin niin kuin oli luvannut! Petrin rintaa ja vatsaa kouristi, korvissa humisi, ja jalat tuntuivat vieläkin voimattomilta.

Sinivillatakkinen täti oli ottanut itkevän Annan syliinsä ja kei-nutti häntä: – Voi lapsi kulta, luulitko sinä minua äidiksi? Kyllä sinun oma äitisi pian löytää teidät, hän lohdutti. Petri otti Annaa kädestä ja vei hänet pöydän luo, mihin oli katettu syötävää, mutta itse hän ei pystynyt syömään.

Lattialla oli patjoja rivissä. Kuului yskimistä, itkua, pienemmät lapset parkuivat, mutta jotkut jopa nukkuivat. Petri valitsi nurkimmaisen patjan, veti Annan lähelle itseään ja vaipui viimein rauhattomaan uneen, missä hän etsi vanhempiaan, mutta näki vain savua, ja hänen äänensä hukkuu kauheiden pommikoneiden ääneen, ja hän heräsi huutoonsa. Pienissä öljylampuissa paloi tuli, ja ikkunat oli peitetty paksuilla vilteillä. Pommikoneet jyrisivät taas ulkona, ja jostain kauempaa kantautui raju räjähdys saaden ikkunat helisemään ilmanpaineesta. Anna takertui Petriin vapisten ja itki äitiä. Petrin omakin keho vapisi kuin horkassa, mutta hän yritti kuitenkin rauhoittaa Annaa. Jotkut lapset huusivat hysteerisinä, ja aikuisilla oli täysi työ yrittää rauhoittaa heitä. Kukaan ei voinut enää nukkua.

Kahden viikon kuluttua he olivat vieläkin koululla, johon heidät oli kuljetettu. Anna kulki katselemassa ikkunoissa odottaen äitiä ja isää kysellen, koska he voisivat mennä kotiin. Ulkona lapset eivät saaneet liikkua pihaa kauemmaksi, ja joka ilta peitettiin korkeat ikkunat, että ei näkyisi valoa ulos pommikoneiden pelosta.